

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je komplexní rozbor problematiky omylu v trestním právu, nalezení slabých stránek současné úpravy a nastínění příslušného řešení. Omylem je myšlen jakýkoliv nesoulad něčí představy s realitou. Poznání omylu pachatele trestného činu je pro právní teorii velmi podstatné, v případě trestněprávně relevantních omylů jde o velmi závažný důsledek pro subjektivní stránku trestného činu. V českém trestním právu, spočívajícím na zásadě odpovědnosti za zavinění, se jedná o problematiku, bez níž by tento koncept nebyl úplný a jehož smysl by se vytrácel. Tato práce třídí problematiku omylu z pohledu aktuální právní úpravy, právní nauky a příslušné judikatury.

První kapitola této práce se věnuje vysvětlení samotného pojmu omylu, jeho teoretickému zařazení do kontextu trestního práva a vysvětlení jeho důsledků. Zaměřuje se na pojem zavinění, zvláště jeho význam a složky, druhy samotného zavinění, což jsou úmysl a nedbalost (včetně jejich forem), či pojem vina, což jsou pojmy, které je třeba znát pro další orientaci v problematice omylů, a vlastně trestního práva vůbec.

Ve druhé kapitole se práce zaměřuje na historický vývoj trestněprávního pojetí omylu na straně pachatele na našem území. Mé srovnání začíná v roce 1918, při vzniku samostatného Československa, a dále je členěno vždy na samostatné úseky dle platnosti platného trestního kodexu až do roku 2009, kdy byl přijat aktuálně platný trestní zákoník.

Kapitola třetí se zaměřuje na samotný omyl, konkrétně na omyl pachatele trestného činu, který se pokusí rozčlenit do základních kategorií. Souhrnným znakem těchto různých kritérií pro dělení omylu je jejich význam pro jeho řešení, ať již takto omyl dělí zákon, nebo právní teorie. V této kapitole je pro názornost použito příkladů jednotlivých druhů omylu.

Čtvrtá kapitola se podrobně zabývá jednotlivými druhy omylu na straně pachatele, jejich důsledky a jejich řešením. V několika případech poukazují na nejednoznačnost právní úpravy či nejednotnost právních teoretiků a pokouším se pomocí různých výkladových a argumentačních přístupů najít východisko při řešení těchto teoretických nesouladů, které mohou mít velký význam na posouzení případného trestného činu zasaženého takovým omylem, neboť nejednoznačnost práva je mu na škodu, obzvláště v právu trestním.

Pátá kapitola se zaměřuje na odlišnosti při řešení trestné činnosti mladistvých pachatelů, stížených omylem, vůči pachatelům dospělým, jak je přináší zvláštní právní úprava.

Šestá kapitola reflektuje poměrně nový teoretický koncept pro trestní právo v České republice, kterým je trestní odpovědnost právnických osob. Jeho teoretické řešení je velmi potřebné, neboť to je nyní prakticky jediná opora, pro poznání práva v této oblasti, kdy zákon

výslovně neřeší tuto problematiku a judikatura zatím stále neexistuje. Nejprve se práce soustředí na vysvětlení příčin a původu trestní odpovědnosti právnických osob v našem právním řádu, poté i na stavbu její koncepce zavinění a jeho přičítání. Zaměřuji se na klíčové, často dosud zřídka uvažované, otázky této problematiky ke vztahu k omylu, zvláště zda je možno jej vůbec uvažovat a jaké by byly jeho důsledky, pokud ano.

Kapitola sedmá se zaměří na případ, kdy je omyl přítomen nikoliv na straně pachatele, ale na straně poškozeného. Poukazuji na způsoby a případy, kdy způsobení omylu poškozeného pachatelem trestní zákoník kriminalizuje.

Osmá kapitola na závěr poskytne srovnání přístupu k omylu na straně pachatele s naší sousední Slovenskou republikou. S touto evropskou zemí nás pojí dlouholetá společná historie a až donedávna byly naše právní řády jedním.